

Типологія дискурсивних одиниць українського епістолярію

Н. В. Павлик

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
Corresponding author. E-mail: pavliknelya80@gmail.com

Paper received 20.01.18; Revised 24.01.18; Accepted for publication 28.01.18.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2018-151VI44-10>

Анотація. У роботі досліджується типологія дискурсивних одиниць українського епістолярного мовлення. З цією метою уточнено поняття дискурсивної одиниці в аспекті аналізу дискурсу, встановлено жанрологію епістолярних текстів, здійснено комунікативно-прагматичну та функціонально-стильову характеристику листа та визначено специфічні і загальнотекстові дискурсивні одиниці епістолярію.

Ключові слова: дискурс, дискурсивна одиниця, епістолярний жанр, епістолярний текст, лист, типологія.

Вступ. Наукове дослідження присвячене важливій проблемі сучасної лінгвістики – дискурсології. Необхідність вироблення категорійно-поняттєвого апарату для здійснення дискурсивного аналізу є одним із основних завдань наукової парадигми. Актуальність представленої роботи полягає у спробі термінологічного впорядкування й наповнення конкретним науковим змістом як тих характеристик, що структурують текст, так і використовуваних в аналізі дискурсу. Розробці порушених проблем сприятиме встановлення типології дискурсивних одиниць одного з різновидів писемних текстів – епістолярію. Розв'язання цього конкретного завдання в аспекті аналізу дискурсу дає можливість додатково з'ясувати взаємозв'язок семантичної та структурної організації тексту з його стильовою маркованістю, а також зі ступенем функціональної якості мовлення на рівні тексту, завдяки чому будь-яка мовна одиниця набуває комунікативно-прагматичного потенціалу і стає дискурсивною. З огляду на це важливим є формування системи лінгвостилістичних операцій для встановлення закономірностей побудови епістолярного тексту та вивчення його функціонування в часопросторі національного дискурсу.

Короткий огляд публікацій з теми. Сучасні дискурсивні дослідження мають практичне спрямування, їх завдання – з'ясувати й описати глибинні процеси комунікації. Узагальнивши думки вчених щодо тлумачення терміна “дискурс” (Z. Harris [16], Т. ван Дейк [6], Р. Барт [2], Е. Бенвеніст [5], Н. Арутюнова [1], О. Кубрякова [9], М. Макаров [10], К. Серажим [14], Ф. Бацевич [4] та ін.), ми дійшли висновку, що *дискурс* – це багатопараметризована структура, що характеризується певними ознаками, а саме: виконанням комунікативної функції; прагматичною реалізацією; наявністю соціального контексту, що дає уявлення про учасників комунікації; часовим чинником; оформленням переважно у вигляді зв'язного тексту; можливістю факультативних паралінгвістичних елементів тощо. *Дискурсивна одиниця* у дослідженні витлумачується як будь-яка мовна/текстова одиниця, що набуває комунікативно-прагматичного значення у соціально параметризованій ситуації спілкування.

При вивченні дискурсивних одиниць доцільно враховувати кілька аспектів, а саме: лінгвістичний, прагматичний, соціолінгвістичний, психологічний тощо. Тому в нашому дослідженні предметом комунікативно-прагматичного аналізу дискурсу виступають такі параметри: іллокутивні наміри, комунікативна ситуація, прагматична настанова, типи мовленнєвої поведінки,

мовна компетенція комунікантів, вибір мовних засобів для впливу на співрозмовника тощо. Теоретичним підґрунтям для їх виділення слугують праці Т. ван Дейка [6], Ф. Бацевича [3], К. Серажим [14], В. Карасика [8], Т. Радзівської [12], Г. Почепцова [11], О. Селіванової [13], О. Куварової [7], О. Фесенко [15] та ін.

Застосування дискурсивного підходу дає змогу поновому поглянути на поняття і терміни лінгвостилістики, оскільки дозволяє розглядати, зокрема, епістолярний дискурс у двох вимірах: як процес вербальної взаємодії адресанта й адресата і як результат такої взаємодії, зосереджуючись при цьому на окремих компонентах епістолярного мовлення, а саме: змістовому, композиційно-структурному, семантико-синтаксичному, жанрово-стилістичному тощо.

Мета статті – виявити типи дискурсивних одиниць в епістолярних текстах у комунікативно-прагматичному та функціонально-стильовому планах. Поставлена мета передбачає розв'язання таких завдань: 1) уточнення поняття дискурсивної одиниці в аспекті аналізу дискурсу; 2) встановлення жанрології епістолярних текстів; 3) здійснення комунікативно-прагматичної та функціонально-стильової характеристики дискурсивних одиниць українського листування; 4) опис специфічних та загальнотекстових дискурсивних одиниць епістолярію як писемної форми мовлення.

Матеріалом дослідження слугували епістолярні тексти, котрі належать дописувачам до україномовних засобів масової інформації, а також українським письменникам і громадським діячам XIX–XX ст., у листах яких відтворено дух епохи, суспільні проблеми, інформаційний та емоційний аспекти, факти біографії, творчу індивідуальність.

Методи дослідження. Аналіз типів епістолярних дискурсивних одиниць здійснювався за допомогою лінгвістичного опису мовних фактів, зокрема, прийомів спостереження, узагальнення і класифікації, використаних для комплексного дослідження листів, методів стилістики мови, застосованих для встановлення жанрології епістолярних текстів, методу дискурс-аналізу – для вивчення комунікативного, лінгвосоціокультурного, прагматичного тощо компонентів епістолярної комунікації як специфічного дискурсу, контекстуально-інтерпретаційного методу, що сприяв виявленню особливостей письменницького листування.

Результати та їх обговорення. Для з'ясування дискурсивного механізму листа необхідно співвіднести його з умовами, в яких він був укладений, із постаттю

автора, його знаннями про світ, метою написання листа, врешті, з тими художніми системами і мовними парадигмами, які існували у певний історичний момент. Саме аналіз прагматики різних типів дискурсивних одиниць дозволяє встановити правила породження епістолярних текстів, простежити за їх функціонуванням у різних умовах комунікації. Дослідження тематичного змісту, стильового наповнення та композиційної будови епістолярної комунікації дає підстави виокремити епістолярний жанр і визначити його як міжстильове явище, що формується в межах того чи іншого функціонального стилю. Оскільки мовленнєвий жанр – явище передусім структурно-композиційне, то і листування репрезентоване набором специфічних мовних та мовленнєвих засобів, у тому числі стандартизованих формул, у яких відбився, з одного боку, процес становлення й розвитку усного мовлення, з іншого, – таких писемних стилів, як публіцистичний та офіційно-діловий, частково науковий і художній. Маючи широкі прагматичні можливості, відображаючи найрізноманітніші ситуації міжособистісного спілкування, епістолярний жанр репрезентований діловим листуванням в офіційно-діловому стилі, науковим листом – у науковому, листуванням у періодичних виданнях – у

публіцистичному, невимушеному приватним листуванням – у розмовно-побутовому, художнім листом – у художньому стилі.

В основу класифікації епістолярних текстів покладено такі параметри: *екстралінгвальні*: інтенційний фактор, тобто комунікативний намір адресанта, який визначає внутрішню програму епістолярного мовлення і спосіб його втілення; інформативна функція; прагматичний аспект; ситуація, в якій проходить епістолярна комунікація; тематична наповненість; тональність (офіційна, дружня, фамільярна тощо) спілкування; мовна особистість адресанта тощо; *лінгвальні*: усталена структурно-композиційна форма листа; набір специфічних мовних та мовленнєвих засобів різних рівнів мови і стандартизованих етикетних висловлень. Співвідносність типів епістолярних текстів з відповідними функціональними стилями пояснюється спільністю суспільно-соціальної сфери комунікації (офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, розмовний, художній стилі), сукупністю засобів вираження, характерних для названих різновидів мови, цільової настанови та її реалізації в конкретних мовних формах, емоційного впливу на адресата тощо.

Таблиця 1. Жанрологія епістолярних текстів

Жанротип	Тлумачення
Приватний побутовий лист	• зв'язне комунікативне утворення, яке виражає міжособистісну комунікацію двох партнерів і вирізняється тематичною багатоплановістю, наявністю описово-інформуючого висловлення, регулярністю та стабільністю спілкування.
Діловий лист	• зв'язне комунікативне утворення, головним компонентом якого є перформативне висловлення або їх група, що виконує прагматично-інформативну функцію.
Науковий лист	• епістолярний текст, основну частину якого становлять наукові міркування і який здійснює комунікативну функцію між високоосвіченими представниками певного соціального прошарку.
Художній лист	• це комунікативна одиниця, що стоїть на межі приватного побутового листа та художнього твору і виконує не лише комунікативну функцію й служить засобом передачі інформації, а є проявом естетичного смаку та творчої індивідуальності автора.
Публіцистичний лист	• один із жанрів засобів масової комунікації, оформлений за законами епістолярного мовлення і покликаний завдяки активному впливу на читача вирішувати актуальні проблеми суспільно-політичного життя.

У комунікативно-прагматичному плані епістолярій включає такі компоненти: 1) дискурсивно-аналітичні: іллокутивний, комунікативно-інформаційний та модалний, що безпосередньо задіюються для аналізу комунікативно-прагматичної специфіки дискурсивних одиниць; дейктичний, який є визначальним для розмежування маркерів соціального статусу мовців; експресивно-оцінний – для опису засобів вираження емоційного стану як одного з типів дискурсивних одиниць епістолярних текстів; функціонально-стилістичний – для дослідження жанротипів епістолярію; 2) комунікативно-ситуаційні, що представлені комунікативною ситуацією, складовими якої виступають соціальні чинники: місце і час мовленнєвого процесу, соціокультурологічні норми поведінки його учасників, соціальний статус і ролі співрозмовників, ступінь знайомства та рівень формальності умов спілкування; 3) комунікативно-мотиваційні, що спираються на комунікативне завдання, структура якого охоплює мотив, що спонукає людину до здійснення мовленнєвого акту, мету комунікативної дії, знання соціально особистісних рис адресата, систему мовних засобів; 4) інтенціональні, що визначають прагматичну настанову висловлення; 5) мовно-компетенційні, які виявляються у вмінні спів-

розмовників будувати дискурс, оптимально використовуючи мовні засоби для реалізації комунікативних намірів, тобто для впливу на інформаційного партнера; б) фоніві – це соціальні, індивідуальні, колективні, наукові, донаукові, художні, життєві, енциклопедичні тощо знання автора та реципієнта. Комунікативно-прагматичними чинниками аналізованого листування виступають: а) соціальний портрет учасників мовленнєвого процесу; б) сфера спілкування – офіційна, напівофіційна, приватна; в) письмова форма; г) спілкування на відстані.

У центрі уваги функціонально-стилістичної характеристики епістолярію – проблема з'ясування жанрово-стильових властивостей одиниць різних рівнів мови з позиції їх потенційних можливостей та способів і сфер уживання в мовленні. Такий аналіз базується на сукупності кількох компонентів, які зумовлюють: 1) тематичну наповненість; 2) специфічність набору мовних засобів; 3) структуру мислення, що відображає різні типи зв'язності та вибір композиційно-мовленнєвих форм; 4) тональність (офіційну, дружню, фамільярну тощо) комунікації. Ми дійшли висновку, що застосування засобів стилістичного вираження залежить насамперед від призначення епістолярної комунікації,

змістового наповнення листа, мовної компетенції адресанта й адресата, особливостей їх взаємин, манери висловлюватися тощо.

У проаналізованих листах актуальними є такі умови призначення епістолярію: а) намагання автора вплинути на адресата і схилити його до прийняття певного рішення; б) прагнення дописувача довести до свідомості реципієнта дійсний стан справ чи якийсь повідомлення; в) бажання адресанта одержати від отримувача послання відповідь на питання, заповнити за його допомогою відсутність необхідної інформації; вирішити проблему; г) намагання автора підтримати спілкування, дружні стосунки або ж просто полегшити розлуку шляхом листування. Епістолярна комунікація реалізується через мовленнєві акти, серед яких найуживанішими є повідомлення, пояснення, питання, відповідь, пропозиція, прохання, оцінка, ствердження, конкретизація, узагальнення, нагадування, акцентування, прогнозування тощо. До того ж на параметри класифікації дискурсивних одиниць значний вплив має рівень розвитку української літературної мови взагалі й розмовного її різновиду зокрема.

У структурному плані листи виступають як цільно оформлені, орієнтовані на конкретного адресата одиниці зі специфічними усталеними частинами початку і кінця. Засоби вираження звертань і закінчення послань надзвичайно різноманітні, індивідуалізовані, багаті приказками, здрібніло-пестливими елементами, словами з оцінним значенням. Жанрово-стилістична база епістолярію забезпечується вживанням видо-часових форм дієслів та імперативів, першої особи займенників, від якої ведеться розповідь, повідомлюваних моделей, прямо питальних речень, що потребують відповідей, окличних конструкцій, покликаних відтворити психологічний настрій адресанта, який проявляється у його ставленні до предмета, об'єкта, адресата й ситуації спілкування, неповних речень, еліпсисів, що допомагає експлікувати натяки на відомі обом комунікантам факти, події тощо.

У результаті дослідження приватного побутового, публіцистичного, ділового, наукового та художнього листування нами виділено дев'ять типів дискурсивних одиниць, які є складовими епістолярних текстів.

Таблиця 2. Типи дискурсивних одиниць

Загальнотекстові дискурсивні одиниці:	Специфічні дискурсивні одиниці:
• директивні вислови;	• засоби ініціалізації;
• авторизовані нарративні моделі;	• засоби завершення епістолярного тексту;
• питальні та окличні речення в ролі дискурсивних одиниць;	• стандартизовані формули звертання, привітання;
• маркери соціального статусу;	• стандартизовані формули побажання, поздоровлення, віншування, вибачення, вдячності, запрошення.
• засоби вираження емоційного стану.	

За функціональними і структурними особливостями дискурсивні одиниці розмежовуються на загальнотекстові та специфічні. *Загальнотекстовими* вважаємо *одиниці*, які функціонують не лише в епістолярних, а й в інших класах текстів; *специфічні дискурсивні одиниці* є актуальними структурно-композиційними елементами листа, що репрезентують його як цілісне жанрове утворення.

1 тип – директивні вислови. Директивний характер листів полягає у спонуканні до певної дії, поведінки і реалізується конструкціями з дієсловами наказового способу. Імперативне значення дієслова проявляється у двох планах – модальному (містить волевиявлення автора) та змістовому (вказує на конкретну дію). В епістолярних текстах різних типів нами визначено такі функції директивних висловів, що репрезентують волевиявлення адресантів: прохання, порада, дозвіл, заклик, застереження, побажання, бажання, наказ, команда. Супутніми засобами вираження експресивності, які надають директивним висловленням більш стриманого, послабленого характеру, виступають дієслова недокананого виду, звертання, вставні слова, формули мовного етикету.

2 тип – авторизовані нарративні моделі. Повідомлювані формули, або нарративи, розглядаються нами як розповідь про деяку послідовність подій, що відбуваються. Повноцінну подійність нарративного тексту зумовлюють фактичність, тобто реальність описаних подій, та їх результативність. В обстежених епістолярних текстах нарративні конструкції містять повідомлення у вигляді сюжетної розповіді про особисте життя чи професійну діяльність дописувача, цікаві випадки з

життя спільних знайомих або з власного; нарративи виступають формою самовираження, що пояснюється прагненням автора донести до адресата інформацію про себе. Типовим для епістолярних нарративів є відображення авторського, а значить, суб'єктивного погляду на ситуацію. Найбільші повідомлення характерні для приватних побутових листів, адже описово-інформуюча розповідь складає їх основу, включення ж нарративів в окремі тексти ділової кореспонденції є специфічною рисою відповідного типу листування, що вирізняє його серед інших видів ділового спілкування.

3 тип – питальні та окличні речення в ролі дискурсивних одиниць. У структурі різних типів епістолярної комунікації особливий акцент припадає на питальні речення, що виконують функцію одного із засобів отримання необхідної інформації. Питальним реченням властива контактоутворювальна роль, що сприяє продовженню комунікації, стимулює лист-відповідь. Прямі питальні одиниці вважаються основним засобом вираження запитання, не містять будь-якого підтексту чи факультативних елементів. Оцінні питальні конструкції в епістолярних текстах поділяються на дві семантичні групи: з позитивною (вживаються досить рідко) та з негативною оцінками. Типовою особливістю побутового та художнього листування є застосування емоційно-оцінних та окличних речень, здатних безпосередньо впливати на процес сприймання і розуміння тексту інформаційним партнером, викликати емоційний ефект. У структурі означених речень використовуються такі мовні засоби: експресиви, фразеологізми, повтори, емоційно-експресивні, експресивно-підсилювальні частки, вигуки тощо. Для посилення

емоційного ефекту змісту листів авторами задіюються і графічні засоби, зокрема відповідні розділові знаки.

4 тип – засоби вираження емоційного стану. Засобом вираження емоційного стану епістолярних комунікантів є експресиви, або емоційно забарвлена лексика, за допомогою якої описуються почуття, а також передаються емоційні відтінки в оцінці явищ, подій, людей тощо. Ці лексеми поділяються на дві групи: слова, що містять позитивну емотивну оцінку, і слова, у яких виявляється негативна емотивна оцінка. Крім цього, у приватному побутовому листуванні окрему групу формує розмовно-просторічна лексика, яка використовується для створення фамільярно-розмовного або просторічно-лайливого тону спілкування чи змалювання негативно-соціальних рис осіб та суспільних явищ. Вагоме місце у листах належить фразеологізмам, цитатам і крилатим словам (особливо вони притаманні приватним побутовим, художнім та публіцистичним листам). Ці елементи мовної експресії надають текстам образності, полемічної сили та гостроти, спричиняють гумористичний чи іронічно-сатиричний ефект. Емоційність в епістолярних текстах виражається також за допомогою словотвірних афіксів, зокрема демінутивних та аугментативних суфіксів.

5 тип – маркери соціального статусу. Факторами, що визначають структуру епістолярних текстів, є соціальне становище учасників комунікації, соціокультурологічні норми поведінки, ступінь знайомства та рівень формальності умов спілкування, місце і час мовленнєвого процесу. Кожен тип тексту має специфічний набір мовних засобів і форм, що передає причинно-наслідкову залежність між комунікативною ситуацією та безпосередньо мовленнєвим актом, породженням цією ситуацією. Поширеним засобом визначення соціального статусу комунікантів в епістолярному мовленні є займенники, за допомогою яких відображається службова ієрархія, ступінь знайомства, характер стосунків, тобто формальний чи неформальний рівень комунікації. Маркерами соціального статусу виступають також професіоналізми та суспільно-політична лексика, за допомогою яких пізнається сфера діяльності комунікантів або їх соціальне становище у певний період спілкування.

6 тип – засоби ініціалізації. Ініціалізація, тобто змістовий початок – це перше речення основного тексту, яке знаходиться у стилістично сильній позиції і виконує функцію організуючого елемента для всього листа. Змістове наповнення ініціальних форм включає в себе інформацію про те, що стало приводом, причиною спілкування, або відображає ідейне спрямування кореспонденції (особливо цей засіб поширений у публіцистичному листуванні). До ініціальних належать також структури, у яких висловлено домагання прихильності адресата. Ці конструкції марковані такими мовними одиницями, як займенники, емоційно-оцінна лексика, фразеологізми, традиційні формули мовленнєвого етикету. Своєрідним засобом ініціалізації в художніх та публіцистичних епістолярних текстах виступають епіграфи, які увиразнюють замисел, дають оцінку повідомлюваному, створюють певний настрій.

7 тип – засоби завершення епістолярного тексту. Типовими засобами завершення листів є прощальні формули. Це традиційні одиниці українського мовного етикету, до складу яких входять вислови прихильності, подяки, побажання, вітання. Їх семантичне наповнення залежить насамперед від характеру взаємин між автором та адресатом, різновиду епістолярного тексту. Серед засобів завершення кореспонденції виокремлюються також конструкції, що містять прохання або вимогу щодо продовження листування, зрідка зустрічаються фрази, які попереджають про закінчення послання. Водночас ці структури є також контактоутворюючими й широко використовуються в листах усіх типів, крім публіцистичних.

8 тип – стандартизовані формули звертання, привітання. Стандартизовані формули звертання, привітання – це дискурсивні одиниці, які у листі мають чітко окреслену сталу позицію – над текстом, графічно позначаються абзацним відступом і виражаються іменником у кличному або називному відмінку та прикметником, що містить ознаки поваги, пошани тощо, й виконують апелятивну, фатичну та експресивну функції.

9 тип – стандартизовані формули побажання, поздоровлення, віншування, вибачення, вдячності, запрошення. Практично всі проаналізовані листи насичені формулами мовного етикету, серед яких найчастіше зустрічаються вибачення, поздоровлення, віншування. Вербальними засобами реалізації цих одиниць є традиційні для українського етикету вислови. Іноді трапляються поетичні індивідуально-авторські структури, у яких містяться щирі побажання здоров'я, щастя, кращої долі, передається прагнення автора побачитися з адресатом. Виділяються також такі форми мовного етикету, як компліменти на адресу співрозмовника, визнання чи захоплення його діяльністю, хоча публіцистичним листам подібні структури не властиві. Саме використання виділених дискурсивних одиниць дозволяє створити такий епістолярний текст, який би відповідав правилам написання листів і сприяв успішній та оптимально ефективній комунікації.

Висновки. Отже, у процесі дослідження типології дискурсивних одиниць в українському епістолярному мовленні нами виявлено дев'ять типів дискурсивних одиниць, що функціонують у конкретній мовленнєвій ситуації, за певних комунікативних умов. Класифікаційними критеріями типологізації обрані функціональні та структурні особливості дискурсивних одиниць.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вивченні (окрім комунікативно-прагматичних та функціонально-стильових параметрів, застосованих у науковій роботі) семантико-когнітивних механізмів породження епістолярного дискурсу, оскільки дослідження проблем творення та функціонування різних типів дискурсу має практичне спрямування, що уможливило встановлення глибинних процесів комунікації. Когнітивний підхід, поєднаний із лінгвокультурологічним, може бути зорієнтованим на виявлення національно-специфічних особливостей означеного типу дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. М.: Языки русской культуры, 1999. 896 с.

2. Барт Р. Лингвистика текста // Новое в зарубежной лингвистике: Лингвистика текста. М.: Прогресс, 1978. Вып. VIII. С. 442–449.
3. Батевич Ф.С. Нариси з лінгвістичної прагматики. Львів: ПАІС, 2010. 336 с.
4. Батевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. К.: Академія, 2004. 344 с.
5. Бенвенист Э. Общая лингвистика. М.: Прогресс, 1974. 447 с.
6. Дейк Т.А. ван. Язык. Познание. Коммуникация. М.: Прогресс, 1989. 310 с.
7. Куварова Е.К. Проблема лингвистической маркировки письма как послания и документа / режим доступа: http://movoznavstvo.com.ua/download/pdf/2011_1/article/15.pdf.
8. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград: Перемена, 2002. 477 с.
9. Кубрякова Е.С. О понятиях дискурса и дискурсивного анализа в современной лингвистике // Дискурс, речь, речевая деятельность: функциональные и структурные аспекты: сб. обзоров РАН ИНИОН. М., 2000. С. 7–25.
10. Макаров М.Л. Основы теории дискурса. М.: Гнозис, 2003. 280 с.
11. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации. М.: Рефл-бук, К.: Ваклер. 2001. 656 с.
12. Радзівська Т.В. Нариси з концептуального аналізу та лінгвістики тексту. Текст – Соціум – Культура – Мовна особистість. К.: ДП "Інформативно-аналітичне агентство", 2010. 491 с.
13. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации. К.: Брама, 2004. 336 с.
14. Серажим К.С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність (на матеріалі сучасної газетної публіцистики). К., 2002. 392 с.
15. Фесенко О.П. Эпистолярный: жанр, стиль, дискурс / режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/epistolaryiy-zhanr-stil-diskurs>.
16. Harris Z. Discourse Analysis // Language. 1952. Vol. 28, №17. P. 1–30.

REFERENCES

1. Arutjunova N.D. Language and the World of a Man. Moscow: Jazyki russkoj kul'tury. 1999. 896 p.
2. Bart R. Text Linguistics // New in Foreign Linguistics: Text Linguistics. Moscow: Progress, 1978. Vol. VIII. pp. 442–449.
3. Batsveych F.S. Essays on Linguistic Pragmatics. L'viv: PAIS. 2010. 336 p.
4. Batsveych F.S. Basics of Communicative Linguistics. Kyiv: Akademiia. 2004. 344 p.
5. Benvenist E. General Linguistics. Moscow: Progress, 1974. 447 p.
6. Dejk T.A. van. Language. Cognition. Communication. Moscow: Progress, 1989. 310 p.
7. Kuvarova E.K. The Problem of Linguistic Marking of a Letter as a Message and a Document / mode of access: http://movoznavstvo.com.ua/download/pdf/2011_1/article/15.pdf.
8. Karasik V.I. Language Circle: Personality, Concepts, Discourse. Volgograd: Peremena, 2002. 477 p.
9. Kubrjakova E.S. On the concepts of discourse and discursive analysis in modern linguistics // Discourse, speech, speech activity: functional and structural aspects. Moscow, 2000. pp. 7–25.
10. Makarov M.L. Fundamentals of Discourse Theory. Moscow: Gnozis, 2003. 280 p.
11. Pochepcov G.G. The Theory of Communication. M.: Refl-buk, K.: Vakler. 2001. 656 p.
12. Radziievs'ka T.V. Essays on conceptual analysis and text linguistics. Text – Society – Culture – Language personality. Kyiv: DP "Informatyvno-analychne ahentstvo", 2010. 491 p.
13. Selivanova E.A. Fundamentals of Linguistic Theory of Text and Communication. Kyiv: Braма, 2004. 336 p.
14. Serazhym K.S. Discourse as a sociolinguistic phenomenon: methodology, architectonics, variability (on the material of contemporary newspaper journalism). Kyiv: 2002. 392 p.
15. Fesenko O.P. Epistolary: genre, style, discourse / mode of access: <https://cyberleninka.ru/article/n/epistolaryiy-zhanr-stil-diskurs>.

Typology of discursive units in the Ukrainian epistolary

N. V. Pavlik

Abstract. The author analyses the typology of discursive units in the Ukrainian epistolary speech. The notion of discursive unit has been determined in the aspect of discourse analysis. In the research the author specifies the genre of epistolary texts and makes the communicative-pragmatic and functional description of discursive units in the Ukrainian correspondence. The author has also defined special and common discursive units of epistolary.

Keywords: *discourse, discursive units, epistolary genre, epistolary text, letter, typology.*

Типология дискурсивных единиц украинского эпистолярия

Н. В. Павлик

Аннотация. В работе исследуется типология дискурсивных единиц в украинской эпистолярной речи. С этой целью уточнено понятие дискурсивной единицы в аспекте анализа дискурса; установлена жанрология эпистолярных текстов, осуществлена коммуникативно-прагматическая и функционально-стилистическая характеристика письма, определены специфические и общетекстовые дискурсивные единицы эпистолярия.

Ключевые слова: *дискурс, дискурсивная единица, эпистолярный жанр, эпистолярный текст, письмо, типология.*